

Bodø Kirkelige Fellesråd
Bjørn Hansen
Storgata 29

8006 BODØ

Restaurering av gravminnet etter Erasmus Zahl, Kjerringøy kirkegård

Vi viser til tidligere kontakt vedrørende gravminnet etter Erasmus Zahl m.fl., samt befarings på stedet 09.04.2019.

Problemstillingen er at gravminnet er sterkt forfalt, og at noe må gjøres.

Tilstandsvurdering

Gravmonumenter

Disse er i høvelig god forfatning, men de er noe begrodd med mose og lav. Videre er skriften dårlig der denne er malt.

Vegetasjon

Det vokser 3 ganske store trær, som ser ut til å være rogn, innenfor gravgjerdet. Dette er sterkt negativt for gravminnet. Røttene vil bidra til å ødelegge både fundamentene til gravminnene og betongfundamentet til gravgjerdet i støpejern.

Gravgjerde

Gjerdet består av et betongfundament og et gjerde i støpejern. Det er innstøpt i betongfundamentet støpejernstendere med fine profiler og utsmykking. På disse stenderne er det montert et støpejernsgjerde med tilsvarende profiler og utsmykking. På grunn av dårlig fundamentering, røtter og telehiv har flere av elementene falt ned. Noen «spyd» på toppen er avknekt.

Forslag til tiltak

Gravmonumenter

Nordlandsmuseet har sagt seg villig til å delta med kompetent personell for å ivareta og istandsette gravmonumentene;

Jern:

- De to monumentene i støpejern kan sandblåses forsiktig på stedet
- Overflatebehandles med korrosjonshindrende maling
- Overflatebehandles med sort Bengalac eller tilsvarende

Stein:

Adresse Postmottak Tlf.: 75 65 05 20
Fylkeshuset E-post: post@nfk.no
8048 Bodø

Besøksadresse Moloveien 16

Kultur, miljø og folkehelse
Kulturminner i Nordland
Egil Murud
Tlf: 75 65 05 30/ 958 30915

- Monumenter i stein rengjøres for mose og lav med mildt såpevann. Det må benyttes håndkraft og ikke maskinelt verktøy. En stiv nylonbørste og en tre- eller plastskrape kan være riktig verktøy. Malingskraper i metall må ikke benyttes
- Skylls med rent vann
- Skrift males opp for (stødig) frihånd med samme farge som opprinnelig

Gravgjerde i støpejern

- Hele gravgjerdet i støpejern bør dokumenteres på forhånd med fotografering
- Alle gjenstående stendere i støpejern løsnes fra fundamentet ved forsiktig piggmeisling
- Stendere og gjerdeelementer i støpejern fjernes fra fundamentet. Nordlandsmuseet kan muligens stille lagerrom til disposisjon
- Dersom manglende støpejernsdetaljer ikke kan oppspores for gjenbruk, må det lages nye. Manglende støpejernsdetaljer avstøpes negativt i silikon, som benyttes for å støpe gipsmodeller. Nye detaljer støpes i støpejern med basis i gipsmodellene
- Nye deler sveises til eksisterende element
- Alle forankringspigger må etterses etter sandblåsing og evt. skiftes ut dersom de er svært tæret av korrosjon. Gamle kappes jamt med underkant gjerde og nye i samme diameter og lengde sveises på
- Alle gjerdedeler og stendere overflatebehandles med to strøk korrosjonshindrende maling og deretter to strøk med sort Bengalac eller tilsvarende

Fundament for gravgjerde

- Hele fundamentet måles opp og tegnes med målereferanser til kirkegårdsgjerdet
- Eksisterende fundament meisles i stykker og graves opp med minigraver
- Grøft graves til frostfri dybde, anslagsvis ca. 1 meter. Det antas at dette ikke er telefarlig grunn, men sandgrunn. Det bør isoleres med 50 mm styrenplate i bunn
- Bankett med svinnarmering støpes i betong; tverrsnitt ca. b – 500 mm og h - 200 mm
- Forskalling for ny ringmur /fundament for gravgjerde utføres slik at ny mur får eksakt samme mål som eksisterende. Under bakkenivå kan forskalling utføres av forskallingsplate. Over bakkenivå bør det benyttes uhøvlede bord i bredde 98 mm. Minimum tykkelse bør være 23 mm. Bordene monteres vannrett.
- Det må legges inn armering i muren, kamstål 12 mm
- Ny ringmur /fundament for gravgjerde støpes i betong fasthetsklasse B45 / bestandighetsklasse M45.
- Dersom det er tørt og varmt etter støping, må betongoverflaten holdes fuktig under plasttildekking.
- Når betongen har herdet i 3 døgn rives forskallingen og den vannrette overflaten slipes, slik at steinstrukturen kommer fram
- Når betongen har herdet i minimum 7 døgn, benyttes kjernebor for å bore opp alle forankringspunktene for gravgjerdet. Det bores i en dybde på ca. 150 mm. Diameter på hullet må tilpasses et syrefast foringsrør som gyses (Hey'di Bolt Fast) fast med overkant rør ca. 20 mm over overkant betong. Forankringspiggene på gravgjerdet skal passe i foringsrøret. Mål må tas på stedet. Dette gjøres for at det skal være mulig å løfte opp gravgjerdet for framtidig vedlikehold.
- For å hindre vanninntrengning, må overgangen mellom forankringspigg i støpejernsgjerdet og overkant foringsrør enten ha en syrefast krage med pakning, eller at det evt. fuges pent med fugemasse i god kvalitet.

- Stendere og støpejernsgjerde monteres.

Dersom det skulle være noen spørsmål, står vi til disposisjon.

Med vennlig hilsen

Geir Davidsen
seksjonsleder for Kulturminner

Egil Murud
spesialrådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke underskrift.

Hovedmottakere:

Bodø Kirkelige Fellesråd	Storgata 29	8006	BODØ
Bodø Kirkelige Fellesråd	Storgata 29	8006	BODØ

Kopi til:

Nordlandsmuseet Bodø	Torvgata 8B	8006	BODØ
Riksantikvaren	Postboks 1483 Vika	0116	OSLO

